

MLADÁ FRONTA

David Mitchell

ATLAS
MRAKŮ

Přeložila Jana Housarová

Cloud Atlas

First published in 2004 by Hodder and Stoughton

Copyright © by David Mitchell, 2004

Translation © Jana Housarová, 2006, 2012

ISBN 978-80-204-3441-8 (PDF)

David Mitchell

ATLAS
MRAKŮ

Mladá fronta

Haně a jejím prarodičům

Tichomořský deník Adama Ewinga

Čtvrtek 7. listopadu

Na pustém pobřeží za indiánskou vesnicí jsem narazil na čerstvé stopy. Hnijícími chaluhami, mořskými kokosy a bambusem mne zavedly až ke svému původci, bílému muži s okázale pěstěnou bradkou, který s ohrnutými nohavicemi, vykasanou kazajkou a v ohromné čepici z bobří kožesíny nabíral čajovou lžičkou škvárovitý písek a prohlížel ho tak soustředěně, že si mne všiml, teprve když jsem na něho ze vzdálenosti deseti yardů zavolal. A tak se stalo, že jsem se seznámil s doktorem Henrym Goosem, lékařem londýnské smetánky. Jeho národnost mne nikterak nepřekvapila. Na žádné mapě nenaleznete místo tak bezútěšné či ostrov natolik vzdálený, aby člověk uchýliv se tam nenarazil na Angličana.

Cožpak na onom opuštěném místě něco ztratil? Směl bych mu nabídnout pomoc? Doktor Goose zavrtěl hlavou, rozvázal kapesník a se zřejmou pýchou mi ukázal jeho obsah.

„Zuby, vážený pane, jsou sklovinové grály hledajících. Za dávných časů bývalo toto arkadické pobřeží hodovní síní kanibalů, tak, tak, právě zde silnější hltavě polykali slabší. A vyplivovali jejich zuby, jako bychom se vy nebo já zbavovali třešňových pecek. Jenomže tyto moláry, pane, projdou transmutací ve zlato. A jak? Jistý felčar, který na Piccadilly vyrábí pro aristokracii zubní protézy, za lidské klofáky slušně platí. Jestlipak, vážený pane, víte, kolik vynesete taková čtvrtina libry?“

Přiznal jsem se, že nevíím.

„Nu, já vám do této věci jasno nevnesu, milý pane, neb jest to profesionální tajemství!“ Poklepal si prstem na nos. „Pane Ewingu, neznáte se náhodou s markýzou Grace z Mayfairu? Ne? Ono je to pro vás asi lepší, protože je to taková mátoha v sukních. Již pět let uplynulo od doby, kdy tahle baba zmalovaná pošpinila mé jméno obviněními, ano, což nakonec vedlo k mému vyloučení ze společnosti.“ Doktor Goose se zahleděl na moře. „Právě v oné temné hodině započalo mé putování.“

Vyjádril jsem své politování nad situací, v níž se doktor ocitl.

„Děkuji vám, pane, velice vám děkuji, avšak tyto zuby,“ pravil a zachrastil kapesníkem, „jsou mými anděli spásy. Dovolte mi, abych vám to osvětlil. Markýza nosí umělý chrup zhotovený oním zubařem. Až o příštích Vánocích ta navoněná nána zahájí ples velvyslanců, já, Henry Goose, ano prosím, já povstanu a prohlásím tak, aby to jeden každý slyšel, že naše hostitelka žvýká pomocí lidožroutských zubů! Dá se předpokládat, že mne sir Hubert vyzve k předložení důkazu. ‚Budto doložíte,‘ zaburácí ten neurvalec, ‚nebo vás žádám o satisfakci!‘ A já odvětim: ‚Důkaz, sire Huberte? Vždyť já sám jsem posbíral zuby pro vaši máti z plivátka v jižním Tichomoří! Zde, pane, mají své druhy!‘ a mrsknou jí ty zuby do mísy se želví polévkou. Tohle, pane, to bude zase *moje* zadostiučinění! Užvanění rozumbradové properou tu studenou markýzu ve svých plátcích a příští rok bude moci mluvit o štěstí, když dostane pozvánku alespoň na ples místního chudobince!“

Spěšně jsem se s Henrym Goosem rozloučil. Mám dojem, že to nemá v hlavě v pořádku.

Pátek 8. listopadu

V primitivní loděnici hned pod mým oknem pokračuje pod vedením pana Sykese práce na čelenní čnělce. Pan Walker, hospodský v jediné místní krčmě, je rovněž obchodník se stavebním dřívím a často se chlubívá léty strávenými jako stavitel lodí v Liverpoolu. (Jsem již sdostatek znalý etikety protinožců, pročez nechme tak nepravděpodobná fakta být.) Pan Sykes mi pověděl, že to bude trvat celý týden, než dostane *Věštyně* „bristolský kabát“. Být sedm dní uvězněn u *Muškety* zní dosti neradostně, když si však vybavím bičování vodními přívaly, lkaní mořských ohlašovatelek smrti a muže padající přes palubu, zdá se mi má současná situace méně smolná.

Dnes ráno potkal jsem doktora Goose na schodech a společně jsme posnídali. U *Muškety* se ubytoval již v půli října, kdy se na brazilské obchodní lodi *Namorados* připravil z Fidži, kde v tamní misií provozoval své řemeslo. Nyní čeká na zpožděnou australskou tuleňářskou loď *Nellie*, která ho má dopravit do Sydney. V kolonii pokusí se dostat na plavidlo směřující do rodného Londýna.

Můj soud nad doktorem Goosem byl nespravedlivý a ukvapený. Člověk musí být cynický jako Diomedes, má-li uspět v mé profesi, cynismus však nedopřává zraku na rozlišení jemnějších ctností. Doktor je sice výstřední a za hlt portugalského pisca (nikdy přespříliš) své výstřelky s radostí popisuje, dovoluji si však tvrdit, že je to v této zeměpisné šířce jediný další gentleman na východ od Sydney a na západ od Valparaisa. Mohl bych mu dokonce sepsat doporučující dopis pro Partrigeovy v Sydney, protože doktor Goose a Fred jsou ze stejného těsta. Špatné počasí mi překazilo ranní vycházku, pročež jsme se usadili u ohniště živěného rašelinou a hodiny nám v družném rozhovoru utíkaly jako minuty. Vykládal jsem obšírně o Tildě a Jacksonovi a zmínil jsem se o svých obavách ze zlaté horečky v San Francisku. Naše povídání stočilo se pak z mého domovského města k povinnostem notáře vykonávaným v Novém Jižním Walesu, odtud přes pijavice a lokomotivy na Gibbonse, Malthuse a Godwina. Zdvořilá konverzace patří k utišujícím prostředkům, jichž se mi na palubě *Zvěstovatelky* hrubě nedostává, a doktor je navíc skutečným polyhistorem. Mimo to je majitelem rozkošné armády šachových figurek vyřezávaných z velrybí kosti, které hodláme zaměstnat, dokud neodpluje *Zvěstovatelka*, nebo nepřipluje *Nellie*.

Sobota 9. listopadu

Vycházející slunce jasné jako stříbrný dolar. Náš škuner v zátocě vyhlíží žalostně. Na břehu leží na boku indiánská válečná kánoe. Ve sváteční náladě jsme s Henrym vyrazili na „Hodovní pláž“ a rozmarně jsme se poklonili služtičce, která dře pro pana Walkera. Ta zakaboněná dívka právě věšela prádlo a pranic si nás nevšímala. Má v sobě krapítek černé krve, pročež se domnívám, že matka její je nejspíš spřízněná s lidmi z džungle.

Když jsme míjeli indiánskou vesnici, vzbudil naši zvědavost jakýsi bzukot a my se rozhodli zjistit, odkud přichází. Osada obehnána jest rozpadajícím se plotem z kůlů, takže dovnitř by se dalo vejít nejméně tuctem děr. Olysalá fena zvedla hlavu, už ani zubů neměla a vlastně umírala, takže ani neštěkla. Vnější pás chatrčí zvaných *ponga* (hliněné zdi, stropy z rohoží a větví) se krčil ve stínu „honosných“ příbytků, dřevěných staveb s vyřezávanými nadedveřními překlady a primitivními

verandami. Ve středu vesnice se právě odehrávalo veřejné bičování. Já s Henrym jsme byli jediní běloši, přihlížející indiáni se ale rozdělili do tří kast. Náčelník v plášti zdobeném ptačími pery spočíval na trůnu, zatímco nějakých třicet tetovaných příslušníků vyšší vrstvy spolu se ženskými a dětmi stálo hned vedle. Otroci, černější a umolousanější než jejich snědí páni a v počtu sotva polovičním, dřepěli v blátě. Jak hluboce zakořeněná, tupá letargie! Ti nešťastníci celí podobaní od neštovic a samý vřed od haki-haki sledovali výkon trestu, aniž reagovali jinak než oním bizarním jakoby včelím bzučením. Netušili jsme, zda zvuk onen vyjadřuje soucit či opovržení. Mistr exekutor byl učiněný Goliáš, jehož konstituce by zastrašila kdekterého opovážlivce. Každíčkový kousek muskulatury onoho divocha pokrývaly vytetované ještěrky – za jeho kůži by se nejspíš dala utržit pěkná sumička, ačkoli já bych ho o ni nebyl ochoten připravit ani za všechny havajské perly! Zubožený vězeň, na němž mnohá krutá léta ulpívala jako jinovatka, byl připoután ke konstrukci ve tvaru písmene A. Tělo se mu pod každým drásavým šlehnutím zachvělo, záda dávno se mu již změnila v pergamen pokrytý krvavými runami, apatická tvář jeho však vypovídala o vyrovnanosti mučedníka ocitnuvšího se již v Boží péči.

Přiznávám, že se mne s každým úderem biče zmocňovaly mdloby. Pak ale přihodila se prapodivná věc. Bičovaný divoch pozvedl hlavu, jeho oči si našly mé a on mi uštědřil podivně přátelský pohled! Jako by herec v královské lóži uviděl dávno ztraceného přítele, a aniž si toho ostatní diváci všimli, najevo mu dal, že ho poznává. Přistoupil k nám jakýs „maník“ tetovaný, máchl nefritovou dýkou a dal nám tak najevo, že zde nejsme vítáni. Dotázal jsem se, jakéhože zločinu se vězeň dopustil. Henry mi položil ruku na rameno. „Pojďte, Adame, moudrý muž nevstupuje mezi šelmu a její porci masa.“

Úterý 10. listopadu

Pan Boerhaave seděl uprostřed kamarily surovců, kteří požívali jeho plné důvěry, jako samotný Bůh Anaconda mezi slepýši. Jejich oslava dne Páně započala dole dřív, než jsem vstal. Šel jsem si pro vodu na holení a našel hospodu plnou námořníků čekajících, až na ně přijde řada u některé z těch ubohých indiánských dívek, které Walker vlákal do

pasti a uvěznil v improvizovaném bordelu. (Rafael mezi těmi nemravý nebyl.)

Přece nezakončím půst v nevěstinci. Henryho nevole vyrovnala se mé, proto jsme se vzdali snídaně (pokojskou bezpochyby nutili, aby poskytovala i jiné služby) a vypravili jsme se do kaple vykonat pobožnost, aniž jsme pojedli.

Neušli jsme ještě ani dvě stě yardů, když jsem si se zděšením vzpomněl na tento svůj deník, který zůstal v mém pokoji na stole a byl tak na očích každému opilému námořníkovi, jenž tam vpadne. V obavách o jeho bezpečí (a rovněž o své vlastní, kdyby se dostal do rukou pana Boerhaava) jsem se vrátil, abych ho poněkud důmyslněji ukryl. Můj návrat doprovázelo hojné uculování, pročez jsem se domníval, že „vlk, o němž se mluví“, jsem právě já, leč pravý důvod zjistil jsem teprve, když dveře do svého pokoje jsem otevřel. Považte, v mé posteli se mezi kolena jakési přičmoudlé zlatovlásky tyčily medvědí hýždě páně Boerhaavovy *in flagrante delicto!* Domníváte se snad, že se ten čertovský Holanďan omluvil? Ani pomyslení! Za poškozeného považoval sebe a hulákal: „Klidte se odsud, pane pisálku, nebo vám u všech č—ů ten váš prohnanej yankeeskej zobák rozrazím vejpů!“

Popadl jsem deník a dusal jsem po schodech dolů do vřavy rozpoutané rozchechtanými a vysmívajícími se bílými divochy. Walkerovi jsem si stěžoval, že platím za soukromý pokoj a že tudíž očekávám, že zůstane soukromým i v době mé nepřítomnosti. Ten mizera mi ale jen nabídl třetinovou slevu na „čtvrthodinový trysk na nejpůvabnější klisniče z celé stáje“! Zhnuseně jsem odvětil, že mám ženu a dítě a že bych raději zemřel, než abych svou čest a mravopoctnost pošpinil s nějakou podobanou děvkou. Walker přísahal, že mi „zmaluje fasádu“, jestli ještě jednou jeho nejdražší dcerunky nazvu děvkami. Jeden bezzubý slepýš se začal pošklebovat, a jestli prý ženu a dítě považuji za ctnost, pak: „Hahá, pane Ewingu, jsem desetkrát ctnostnější než vy!“ Čísi ruka pak na mne obrátila plný korbel sheogu. Dal jsem se na ústup, než bude tekutina nahrazena poněkud tvrdším střelivem.

Kostelní zvon svolával všechny bohabojné z Ocean Bay a já spěchal k místu, kde na mne čekal Henry, a snažil se zapomenout na sprostotu, jíž jsem byl před chvílí svědkem. V kapli to vrzalo jako ve starém sudu a počet členů shromáždění sotva přesahoval počet prstů na dvou rukou, žádný pocestný ale doposud nehasil žízeň v pouštní oáze s větší

vděčností, než s jakou jsme pobožnost onoho rána vykonali Henry a já. Lutheránský zakladatel odpočíval v pokoji na místním hřbitově již deset zim a žádný následovník si zde nenárokoval kapitánskou hodnost. Denominací místního oltáře tak byla snůška nejružnějších křesťanských vyznání. Úryvky z bible předčítala ta polovina kongregace, která toho byla mocna, a s Henrym jsme se zpěvem připojili k jedné či dvěma písním církevního kánonu, „šafář“ tohoto houfu, jakýsi pan D'Arnoq, stál pod skromným křížem a naléhal na mne a na Henryho, abychom se rovněž zúčastnili. Dbalý vlastního vykoupení z nedávné bouře jsem zvolil Lukáše, kapitolu osmou – *Přistoupili a probudili ho se slovy: „Mistře, Mistře, zahyneme!“ On vstal, pohrozil větru a valícím se vlnám; i ustaly a bylo ticho.*

Henry zarecitoval zvučným hlasem osmý žalm jako nějaký školený dramatický umělec – *Svěřuješ mu vládu nad dílem svých rukou, všechno pod nohy mu kladeš: všechen brav a skot a také polní zvířata a ptactvo nebeské a mořské ryby, i netvora, který se prohání po mořských stezkách.*

Žádný varhaník pak nezahrál *Magnificat*, to jen vítr hvízdal v komíně, žádný sbor nezapěl *Pane, propuť*, jen raci křičeli, přesto se domnívám, že se Stvořitel necítil uražen. Připomínali jsme spíše rané křesťany starověkého Říma než nějakou pozdější církev skrytou pod nánosem tajemna a drahého kamení. Následovala společná modlitba. Farníci se *ad libitum* modlili za vymýcení plísně bramborové, spásu duše zemřelého dítěte, požehnání pro novou rybářskou loď et cetera. Henry poděkoval za pohostinství, kterého se nám, návštěvníkům, dostalo od křesťanů z ostrova Chatham. Já jsem se k němu připojil a ze své dlouhé nepřítomnosti poslal modlitbu i Tildě, Jacksonovi a tchánovi.

Po bohoslužbě ke mně a k doktorovi přistoupil postarší „stěžeň“ oné kaple, jakýsi pan Evans, a co nejsrdečněji Henryho a mne představil své předobré choti (oba zakrývali hluchotu tím, že odpovídali pouze na dotazy, o nichž se *domnívali*, že byly vzneseny, a přijímali pouze ty odpovědi, o nichž se *domnívali*, že byly vysloveny – jest to trik, který si osvojil ne jeden americký obhájce) a svým dvěma synům Keeganovi a Dyfeddovi. Pan Evans se nám svěřil, že má ve zvyku každý týden pozvat pana D'Arnoqa, aby poobědval v jejich nedalekém domově, neboť kazatel přebývá až v Port Huttu, což je útes vzdálený několik mil. Jestlipak bychom se i my dva připojili a pojedli s nimi? Vzhledem k tomu, že jsem Henryho již stačil informovat o té Gomoře v hostinci *U Muškety*

a že nám oběma žaludky hrozily vzpourou, přijali jsme laskavost manželů Evansových s povděkem.

Půl míle od Ocean Bay v klikatém větrném údolí se usedlost našich hostitelů ukázala jako stavení skromné, leč odolné proti všem těm pekelným bouřím, které o nedaleké útesy drtily žebra tolika nešťastným plavidlům. Salon okupovala hlava obrovitého kance (stiženého pokleslou čelistí a tupým pohledem), kterého dvojčata ulovila v den svých šestnáctých narozenin, a hodiny po náměsíčním dědečkovi – s mými kapesními hodinkami se rozcházely o pár hodin. Jisté je, že jednou ze skutečných hodnot dovážených z Nového Zélandu jest přesný čas. Oknem nakukoval indiánský podomek a prohlížel si návštěvníky svého pána. V životě jsem takového otrhance neviděl, pan Evans ale přísahal, že tenhle quarteron Barnabáš „je nejhbitější dvounohý ovčácký pes“. Keegan a Dyfedd jsou dva poctiví neotesaní mládenci znalí především ovčích způsobů (rodina vlastní dvousethlavé stádo), ježto žádný z nich nedojížděl do „města“ (tak ostrované nazývali Nový Zéland) a nedostalo se jim žádného vzdělání s výjimkou otcovy výuky Písma svatého, podle něhož se naučili obstojně číst a psát.

Paní Evansová pronesla modlitbu a hned poté jsem okusil nejchutnější pokrm (neznehodnocený solí, červy a nadávkami) od večere na rozloučenou s konzulem Baxem a Partridgeovými v Beaumontu. Pan D'Arnoq nám vyprávěl o lodích, na nichž za deset let strávených na ostrově Chatham zastupoval kazatele, a Henry nás bavil příhodami o význačných i zcela neurozených pacientech, jimž v Londýně a v Polynésii prokazoval své dobrodiní. Za svou osobu jsem se pustil do popisování útrap, s nimiž se musí potýkat americký notář, má-li v Austrálii nalézt osobu obmyšlenou ze závěti sepsané v Kalifornii. Dušené skopové s knedlíkem jsme spláchlí trochou piva, které pan Evans sám vařil a prodával velrybářům. Keegan a Dyfedd pak odešli dohlédnout na dobytek a paní Evansová se uchýlila ke svým kuchyňským povinnostem. Při Henryho otázce, zda na Chathamu pracují misionáři, si pan Evans vyměnil s panem D'Arnoqem pohledy a náš hostitel nám sdělil: „Nikoli, Maorové nemají pochopení, když jim my, *Pakeha*, kazíme Moriory přílišnou civilizací.“

Otázal jsem se, zda vůbec existuje zlo „přílišné civilizace“. Pan D'Arnoq odvětil: „Pokud na západ od Hornova mysu není Boha, pak tam rovněž neplatí, že všichni byli stvořeni sobě rovni, pane Ewingu.“ Pojmenování

jako Maorové a Pakeha jsem znal ze svého pobytu na *Věštyni*, přál jsem si však zvědět, co znamená Moriorové. Můj dotaz otevřel Pandořinu skříňku minulosti a vyžádal si podrobné vyprávění o úpadku a rozkladu původních obyvatel Chathamu. Zapálili jsme si dýmky. Pan D'Arnoq hovořil bez přerušení ještě o tři hodiny později, kdy se soumrak snesl na kamenitou silničku a on se musel vydat na cestu do Port Hutt. Jeho příběh by na mou věru snesl společnost pera Defoeova či Melvillova a já ho na tyto stránky zaznamenám, jakmile se, dá-li Morfeus, rádně vyspím.

Pondělí 11. listopadu

Úsvit vlhký a zamračený. Záliv budí dojem slizu, počasí je však natolik přijatelné, že oprava *Věštyně* může pokračovat, za což vzdávám Nep-tunovi dík. Zatímco píši, vytahuji kladkou nahoru nový křížový koš.

Když jsme před chvílí s Henrym snídali, příběhl k nám celý vyplašený pan Evans a naléhavě mého přítele žádal, aby šel vyšetřit jednu osamělou susedku, jakousi vdovu Brydenovou, kterou kůň shodil do slatiny plné kamení. Ošetřuje ji paní Evansová a obává se, že je život oné vdovy v nebezpečí. Henry popadl doktorský kufřík a bezodkladně vydal se na cestu. (Nabídl jsem se, že půjdu s sebou, pan Evans mne však požádal, abych tak nečinil, neb pacientka si prý vynutila slib, že kromě lékaře ji nikdo jiný nesmí v takovém stavu vidět.) Walker, který náš rozhovor zaslechl, prohlásil, že žádný příslušník mužského pohlaví už dvacet let nepřekročil její práh, takže „ta stará frigidní svině musí bejt v posledním tažení, když na sebe nechá šáhnout nějakýho šarlatána“.

Původ Moriorů z Rékohu (domorodý název ostrovů Chatham) zůstává doposud záhadou. Pan Evans vyjádřil přesvědčení, že jsou to potomci Židů vyhnaných ze Španěl, a poukázal přitom na jejich orlí nosy a pohrdlivě vykrojená ústa. Pan D'Arnoq dával přednost teorii, že Moriorové byli kdysi dávno Maory, jejichž kánoe ztroskotaly u těchto odlehlých ostrovů, a odvolával se na podobnosti jazykové i mytologické, což má logiku o větším počtu karátů. Jisté je, že po staletích či tisíciletích v odloučení žili Moriorové primitivním způsobem života jako jejich zbídačení bratrance ve Van Diemensově zemi. Lodní stavitelství

(krom hrubě pletených vorů užívaných k překonání úžin mezi jednotlivými ostrovy) a umění navigace u nich upadly v zapomnění. O tom, že po zeměkouli tvořené i jinými pevninami a vodami chodí jiné nohy, se Moriorům ani nesnilo. V jejich jazyce tak není výraz pro rasu a Moriorové znamenají prostě lidé. Nerozvinul se zde chov dobytka, neboť po ostrovech těchto neběhali žádní savci až do doby, kdy zde velrybáři záměrně vysadili prasata, aby si rozšířili jídelní lístek. V panenských dobách se Moriorové živili vším, co jim přišlo pod ruku. Sbírali mušle *paua*, potápěli se pro raky, vybírali z hnízd vajíčka, harpunami lovili tuleně, sbírali mořské řasy a vyhrabávali larvy a kořínky.

Potud byli Moriorové pouhou místní variantou většiny pohanů halíčích se do lněných suknic a pláštů z ptačího perí, kteří se nevzdělání bílým mužem ztráceli kdesi uprostřed oceánu. Jejich unikátní tichomořská víra si však právem činí nárok na jedinečnost. Již odnepaměti hlásali příslušníci moriorské kněžské kasty, že kdožkoli prolíje lidskou krev, připraví se o vlastní *manu* – svou čest, majetek, postavení i duši. Žádný Morior by takové *personě non grata* neposkytl přístřeší, nepodal by jí potravu, nepromluvil by s ní a dokonce by na ni ani *nepohlédl*. Pokud vrah takto vyloučený ze společnosti vůbec přežil první zimu, dohnalo ho zoufalství a samota až ke komínu spojujícímu podmořskou jeskyni s povrchem, kde si vzal život.

Jen si to představte, nabádal nás pan D'Arnoq. Dva tisíce divochů (dle odhadu páně Evansova) dodržuje *Nezabiješ* slovem i skutkem a vytvořilo si i jakousi ústně tradovanou Magnu Chartu s cílem dosíci souladu jinde neznámého již šedesát století, to jest od okamžiku, kdy Adam okusil jablka ze Stromu poznání. Válka byla pro Moriory pojmem stejně neznámým, jako je pro Křováka dalekohled. *Mír*, nikoli pouhá přestávka mezi válkami, nýbrž tisíciletí nepomíjivého míru vládnou těmto odlehlým ostrovům. Kdo by popřel, že Rékohu leží blíže Moreově utopii než naše země pokroku ovládané princátky ve Versailles, Vídni, Washingtonu nebo Westminsteru lačnicími po válce. „Zde,“ krasořečnil pan D'Arnoq, „a pouze zde žila ona prchavá zjevení, ušlechtilí divoši z masa a krve!“ (Když jsme se později vraceli do hostince *U Muškety*, Henry se mi svěřil: „Nikdy bych kmen divochů zaostalých tak, že nedokáží hodit rovně oštěpem, nenazval ušlechtilými.“)

Sklo a mír stejně jako zrada projeví pod opakovanými údery svou křehkost. První ranou byla pro Moriory britská vlajka vztyčená ve

jménu krále Jiřího poručíkem Broughtonem z lodi Jeho Veličenstva *Chatham* v Skirmish Bay neboli Zátoce šarvátek právě před padesáti lety. O tři roky později se zmínky o Broughtonově objevu dostaly do Sydney a do Londýna a hrstka svobodných osadníků (k nimž se počítal i páně Evansův otec), ztroskotaných námořníků a „trestanců, kteří vedli s ministerstvem pro kolonie v Novém Jižním Walesu spor o podmínkách své internace“ se pustila do pěstování dýní, cibule, kukuřice a mrkve. Ty pak prodávali nuzným tuleňářům, takto druhé ráně moriorské nezávislosti, kteří zklamali naděje domorodců na prosperitu tím, že zbarvili příboj tulení krví. (Pan D'Arnoq ilustroval jejich zisky těmito počty – jedna kůže se v Kantonu prodávala za 15 šilinků a tihle tuleňáři průkopníci jich do každé lodi naložili přes dva tisíce!) Během pár let zbývali tuleni už jen na vzdálených skaliscích a i tuleňáři se vrhli na pěstování brambor, chov ovcí a výkrm prasat v takové míře, že se Chathamským ostrovům nyní přezdívá „zahrada Tichomoří“. Tito zbohatlíčtí statkáři čistili půdu vypalováním, takže to v rašelině celé roky doutnalo, pak následovala období sucha a bylo zaděláno na novou katastrofu.

Třetí ranou pro Moriory byli velrybáři dožadující se v Ocean Bay, Waitangi, Owenze a Te Whakaru oprav a doplnění zásob. Kočky a krysy z jejich lodí se šířily jako morová nákaza a žraly ptáky hnízdící na zemi, jejichž vajíček si Moriorové cenili pro vysokou výživnou hodnotu. Nejrůznější choroby, jež klátí lid tmavší pleti, kdykoli se k nim bílá civilizace jen přiblíží, zdecimovaly původní obyvatelstvo ještě víc.

Snad by všechny ty pohromy Moriorové byli přestáli, nebýt toho, že se po Novém Zélandě začaly šířit zprávy popisující Chathamské ostrovy jako zemi zaslíbenou s lagunami plnými úhořů, zátokami doslova vystlanými mušlemi a obyvateli, kteří nemají potuchy o boji ani o zbraních. K uším Ngati Tamy a Ngati Mutungy, dvou maorských klanů Taranaki Te Ati Awa (pan D'Arnoq nás ujistil, že maorská genealogie je v každé své větévce stejně složitá jako rodokmeny, kterých si tolik cení evropská šlechta, a každý kluk toho negramotného národa si může v mžiku připomenout prapradědovo jméno a postavení), dolehly pověsti slibující odškodnění za půdu zděděnou po předcích, o niž přišli v nedávných maorských válkách. Byli vysláni zvědové, kteří měli prověřit povahu a temperament Moriorů tím, že porušovali tapu a plenili posvátná místa. Moriorové tyto provokace snášeli jako náš Pán tím, že

„nastavovali druhou tvář“, a pachatelé oněch skutků se pak na Nový Zéland vraceli s tvrzením o zjevné zbabělosti Moriorů. Potetovaní maorští conquistadoři našli své loďstvo o jediném korábu v *Rodney* pod velením kapitána Harewooda, který na sklonku roku 1835 souhlasil, že za sadbové brambory, palné zbraně, prasata, velké množství česaného lnu a jedno dělo nadvakrát přeplaví devět set Maorů i s devíti válečnými kánoemi. (Pan D'Arnoq na zuboženého Harewooda narazil před pěti lety v jedné z krčem v Bay of Islands. Ten nejprve popřel, že by byl Harewoodem z *Rodney*, načež přísahal, že ho k přepravě domorodců donutili, nějak ale nedokázal vysvětlit, jakým způsobem se to stalo.)

Rodney vyplula z Port Nicholas v listopadu. Její pohanský náklad čítající pět set mužů, žen a dětí namačkaných při šestidenní plavbě v podpalubí plném výkalů a zvratků a trpících naprostým nedostatkem vody zakotvil v zálivu Wangatete v tak zuboženém stavu, že i Moriorové by své bojovné bratry pobili, *stačilo jen chtít*. Ti samaritáni se ale namísto toho, aby si pošpinili *manu* proléváním krve, rozhodli podělit se o tenčící se réhocké statky, ošetřovali nemocné a umírající navraceli zpět životu. „Maorové už na Rékohu byli i v minulosti,“ vysvětloval pan D'Arnoq, „vždycky ale zase odpluli, proto se Moriorové domnívali, že je i tito kolonisté nechají na pokoji.“

Velkorysost jejich byla odměněna ve chvíli, kdy se kapitán Harewood vrátil z Nového Zélandu s dalšími čtyřmi stovkami Maorů. Cizinci vznesli nárok na Chatham prostřednictvím *takahi*, maorského rituálu, který lze přeložit jako „přivlastnění si půdy jejím obcházením“. Starý Rékohu byl rozdělen a Moriorové zvěděli, že se stali maorskými nevolníky. Když se počátkem prosince asi tucet domorodců odvážil protestovat, Maorové je prostě rozsekali tomahavky. Prokázali, že jsou „v zlovestném umění kolonizace“ schopnými žáky Angličanů.

Ostrov Chatham má na východě rozsáhlou solnou bažinu Te Wanga tvořící lagunu. Jde téměř o jakési vnitrozemské moře oplodňované při vysokém přílivu oceánem, který se do laguny dostává „stydkými pysky“ u Te Awapatiki. Před čtrnácti lety svolali moriorští muži na toto posvátné místo shromáždění. Trvalo tři dny a cílem jeho bylo dobrat se odpovědi na následující otázku: Může prolítí maorské krve rovněž zničit *manu*? Mladší muži tvrdili, že zákon míru se netýká cizích kanibalů, o jejichž existenci neměli jejich předkové ani potuchy. Moriorové musejí zabít, nebo budou zabiti. Starší volali po usmíření, protože dokud

si Moriorové uchovají *manu*, jejich bohové a předci ochrání národ před zlem. „Obejměte svého nepřítele,“ nabádali starší, „tím mu zabráníte, aby vás udeřil.“ („Obejměte svého nepřítele,“ poznamenal Henry ironicky, „abyste líp ucítili jeho dýku ve vlastních ledvinách.“)

Onoho dne starší zvítězili, to však nic neznamenalo. „Jestliže Mao-rové postrádali početní převahu,“ vykládal pan D’Arnoq, „získali výhodu tím, že udeřili první a učinili tak vši silou, jak by mohla z hrobů dosvědčit řada britských a francouzských nešťastníků.“ Ngati Tama a Ngati Mutunga také pořádali porady. Moriorští muži se vrátili ze shromáždění a čekala je nastražená léčka a noc plná zvěrstev horších než nejstrašnější noční můra, jatka, hořící vesnice, plnění, muži a ženy naražení na řady kůlů na plážích, děti poschovávané v kdejaké díře, po jejichž stopách se hnali lovečtí psi a trhali je na kusy. Někteří náčelníci zabíjeli jen v takové míře, aby vyděšenému zbytku vštípili poslušnost majíce na paměti zítřek. Ostatní tak zdrženliví nebyli. Na pláži Waitangi usekli padesáti Moriorům hlavy, pak je naporcovali, zabalili do listů bylin a upekli si je v ohromné peci vyhloubené v zemi i se sladkými brambory a hlízami jamu. Ani polovina Moriorů, kteří viděli poslední réhocký západ slunce, se nedožila prvního maorského východu. („Nyní nezbývá již více než stovka čistokrevných Moriorů,“ povzdechl si pan D’Arnoq. „Britská koruna je *na papíře* zbavila jha otroctví, jenomže Mao-rové si z nějakých papírů pranic nedělají. Jsme vzdáleni týden plavby od guvernérova sídla a Její Veličenstvo na Chathamu nedrží žádnou posádku.“)

Zeptal jsem se, proč běloši Maory při onom masakru nezadrželi.

Pan Evans už přestal podřimovat a zdaleka nebyl tak nedoslýchavý, jak jsem se domníval. „Viděl jste, pane Ewingu, někdy maorské válečníky posedlé krví?“

Odvětil jsem, že nikoli.

„Ale určitě jste viděl žraloka, když ucítí krev, že?“

Připustil jsem, že ano.

„Tak to se moc neliší. Představte si, jak sebou v žraločích čelistech tluče krvácející jehně. Co jsme měli dělat – zůstat na břehu, nebo se pokusit ty čelisti zastavit? Přesně takové jsme měli možnosti. Jistěže jsme pomohli těm nemnohým, kteří přišli k našim dveřím – náš ovčák Barnabáš je jedním z nich –, kdybychom však vyšli ven, už bychom se nevrátili. Nezapomínejte, že nás v oněch dobách bylo na Chathamu